

ШАРЕНКО М. С.,кандидат юридичних наук,
доцент кафедри фінансового права
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 347.73

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ
У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ**

У статті розглянуто деякі особливості реєстрації платників податку на додану вартість, а також правове регулювання ставок податку на додану вартість відповідно до законодавства Чеської Республіки. Автором досліджено поняття податку на додану вартість, різновиди платників цього податку, а також детально проаналізовано правове регулювання ставок податку на додану вартість за чеським та українським законодавством. Стаття є одним із перших комплексних досліджень непрямого оподаткування Чеської Республіки – члена Європейського Союзу, яким Україна вже давно мріє стати, тому нашій країні буде корисно перейняти досвід колег із сусідньої держави, щоб якісно адаптувати українське податкове законодавство до норм Європейського Союзу.

Ключові слова: податок на додану вартість, реєстрація, платники податків, ставка податку, Чеська Республіка.

В статье рассмотрены некоторые особенности регистрации плательщиков налога на добавленную стоимость, а также правовое регулирование ставок налога на добавленную стоимость в соответствии с законодательством Чешской Республики. Автором исследовано понятие налога на добавленную стоимость, разновидности плательщиков этого налога, а также детально проанализировано правовое регулирование ставок налога на добавленную стоимость по чешскому и украинскому законодательству. Статья является одним из первых комплексных исследований косвенного налогообложения Чешской Республики – члена Европейского Союза, которым Украина уже давно мечтает стать, поэтому нашей стране будет полезно перенять опыт коллег из соседнего государства, чтобы качественно адаптировать украинское налоговое законодательство к нормам Европейского Союза.

Ключевые слова: налог на добавленную стоимость, регистрация, плательщики налогов, ставка налога, Чешская Республика.

This article discusses some of the peculiarities of registration of the payer of value added tax and legal regulation of the rate of value added tax in accordance with the legislation of the Czech Republic. The author investigated the concept of value-added tax, a kind of payers and detailed analysis of the legal regulation of the rate of value added tax for Czech and Ukrainian legislation. This study is one of the first comprehensive studies of indirect taxation in the Czech Republic – member of the European Union, which Ukraine has long dreams of becoming, therefore, our country will be useful to learn from the experience of our colleagues from neighboring States, in order to accurately adapt the Ukrainian tax legislation to the norms of the European Union.

Key words: value added tax, registration, tax payers, tax rate, Czech Republic.

Вступ. Нині питання євроінтеграції України хвилює майже кожного громадянина незалежної України, якому небайдужа доля нашої країни, який бажає, щоб наша країна стала могутньою та процвітаючою, проте, щоб створити країну мрій, потрібно кардинально адаптувати українське законодавство до норм Європейського Союзу (далі – ЄС). Чеська Республіка є членом Європейського Союзу, а її податкове законодавство дуже лояльне до платників податків та добре адаптоване до норм ЄС, тому, на наш погляд, Україна може перейняти досвід цієї країни.

Статтю присвячено податку на додану вартість – найбільш важливому податку з наповнення Державного бюджету є, який є одним із різновидів непрямих податків, сплачується споживачем до бюджету на кожному етапі виконання робіт, виробництва товарів, надання послуг та входить у ціну реалізації товарів (робіт, послуг) і виступає частиною новоствореної вартості [1, с. 376].

Цьому питанню присвячено праці таких відомих українських та закордонних вчених, як М. П. Кучерявенко, Н. І. Хімічева, Л. К. Воронова, М. О. Вавілова, О. Ю. Грачева, С. Г. Пепеляєв, Г. В. Бех, С. М. Севаст'янов, О. Б. Шувалова, М. В. Карасьова, Ю. О. Крохіна, Т. Гавел та інші, проте, не дивлячись на великі досягнення в дослідженнях цієї проблеми, наукові та практичні дані, поза всяким сумнівом, потребують подальшого більш детального вивчення й вдосконалення.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз правового регулювання ставок та правового статусу платників податку на додану вартість за чеським законодавством. Новизна роботи полягає в тому, що вона є одним із перших комплексних досліджень непрямого оподаткування Чеської Республіки – члена Європейського Союзу, яким Україна вже давно мріє стати, тому нашій країні буде корисно перейняти досвід наших колег із сусідньої держави, щоб якісно адаптувати українське податкове законодавство до норм Європейського Союзу.

Результати дослідження. Платник податку виступає одним із основних елементів правового механізму податку. Характеризуючи платника податку на додану вартість, слід зазначити, що існує формальний та реальний платник податку. Тобто реальним платником є покупець, який сплачує податок на додану вартість, який входить у ціну реалізації товарів (робіт, послуг), а формальним платником є продавець, який особисто перераховує до бюджету кошти за надання послуги (виконання роботи, продані товари), отримані від реального платника [2, с. 454]. Податок на додану вартість відраховується тільки з різниці між ціною реалізації й ціною придбання, а саме із суми, на яку при цьому збільшується ціна товару. Платник оплачує постачальнику вартість, що включає суму цього податку, і сам теж отримує оплату за товар, що включає суму цього податку, після чого він відраховує різницю між отриманою й заплаченою сумами податку до Державного бюджету України, але за деяких умов податок йому може бути повернуто.

Правове регулювання податку на додану вартість у Чеській Республіці регулюється переважно Законом № 235/2004Sb [3], який співвідноситься з директивою Європейського союзу 2006/112/ES [4].

Згідно із законодавством Чеської Республіки платниками податку на додану вартість можна стати в добровільному та обов'язковому порядку. Отже, платниками податку на додану вартість в обов'язковому порядку мають стати суб'єкти, чий річний оборот перевищив один мільйон чеських крон. Слід зазначити, що такий річний оборот має бути послідовним із місяця в місяць протягом року. Протягом 15 днів після закінчення терміну, у якому суб'єкт перевищив встановлену межу, подається заявка на реєстрацію такого суб'єкта як платника податку на додану вартість. Він стає платником першого дня другого місяця, наступного за місяцем, у якому він перевищив заданий оборот. Варто підкреслити, що якщо суб'єкт не зареєструється в установленний термін, то на нього в обов'язковому порядку накладають штраф у розмірі 10% від усіх доходів за той період, у якому він вже мав бути платником податку на додану вартість [5].

Реєстрація платників податку на додану вартість у добровільному порядку стосується фізичних або юридичних осіб, які самостійно здійснюють різні види економічної діяльності. Навіть коли юридична особа не створювалась або створювалась для ведення бізнесу, вона також здійснює економічну діяльність. Відповідно до чеського законодавства якщо суб'єкт підприємницької діяльності, який замість бізнесу в країні має лише штаб-квартиру, то він звільняється від застосування податку на додану вартість, якщо його оборот із місяця в місяць протягом року перевищує один мільйон чеських крон [5].

Слід зазначити, що в Європейському Союзі кожна країна сама встановлює ставки податку на додану вартість, тому не існує однієї ставки для всіх країн, які є членами Європейського Союзу, а існує лише мінімальний ліміт базової ставки податку, і вона не може бути менше 15%, а ліміт зниженої ставки, яка застосовується для пільгових товарів (робіт, послуг), не може бути нижче 5%, але на деякі товари дозволені більш низькі ставки, аж до 0% [6].

Сьогодні Чеська Республіка застосовує базову та знижену ставки податку на додану вартість. Базова ставка, яка складає 21%, застосовується під час оподаткування всіх товарів та послуг, до яких не застосовується знижена ставка податку на додану вартість. У свою чергу знижена ставка податку, яка становить 15%, застосовується до наступних товарів та послуг, а саме [7]:

- 1) медичні прилади та фармацевтичні препарати для діабетиків;
- 2) медичні прилади для особистого використання інвалідами;
- 3) ремонт інвалідних колясок;
- 4) зрізані квіти й декоративна зелень, живі дерева та інші рослини разом із їх корінням, цибулинами та насінням;
- 5) деревина у вигляді колод, гілок, хмизу або в аналогічних формах, яка використовується як паливо;
- 6) їжа та безалкогольні напої;
- 7) книги, брошури, газети та журнали, у яких реклама не перевищує 50% загальної площі;
- 8) дитячі автокрісла;
- 9) збір, транспортування, підготовка та утилізація побутових відходів;
- 10) збирання й оброблення стічних вод, у тому числі інших послуг, пов'язаних із цією діяльністю;
- 11) очищення та розподілення води по трубопроводах;
- 12) послуги турецької лазні, сауни, парової лазні, соляних печер;
- 13) послуги тренажерних залів і фітнес-центрів;
- 14) послуги, пов'язані з експлуатацією парків відпочинку та пляжів;
- 15) використання закритих і відкритих спортивних споруд для занять спортом;
- 16) інші послуги [7].

Чеська Республіка, на відміну від українського законодавства, застосовує знижену ставку податку на додану вартість на широке коло товарів, надання послуг та виконання робіт, порівняно з Україною, яка застосовує знижену ставку лише на лікарські засоби, які дозволені для виробництва, застосування на території нашої країни, та медичного обладнання, дозволених для застосування в межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади [8].

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вищезазначене, слід відмітити, що Чеська Республіка є членом Європейського Союзу, а її податкове законодавство дуже лояльне до платників податків та добре адаптоване до норм ЄС, тому, на наш погляд, Україна може перейняти досвід цієї країни. Отже, зареєструватися платниками податку на додану вартість можна як у добровільному, так і в обов'язковому порядку. На відміну від України, у Чеській Республіці застосовується лише два різновиду ставок податку на додану вартість: базова, яка складає 21%, та знижена ставка в розмірі 15%. В Україні

базова ставка податку на додану вартість складає 20%, а знижена – лише 7% [8]. Нульову ставку податку Чеська Республіка не застосовує, проте, на відміну від українського законодавства, Чеська Республіка застосовує знижену ставку податку на додану вартість на більш ширше коло товарів, виконання робіт та надання послуг.

Список використаних джерел:

1. Кучерявенко М. П. Податкове право України : [підручник] / М. П. Кучерявенко. – Х. : Право, 2013. – 536 с.
2. Податковий кодекс України : [наук.-практ. коментар] : у 3 ч. / [М. П. Кучерявенко, І. Л. Самсін, І. Х. Темкіжев та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка та І. Х. Темкіжева. – Х. : Право, 2012. – Ч. 2. – 2012. – 826 с.
3. O dani z přidané hodnoty : Zákon České republiky ze dne 1. dubna. – 2004. – Č. 235/2004Sb. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.pohoda.cz/zakony/danove-a-financni-pravo/zakon-o-dani-z-pridane-hodnoty-2014>.
4. O společném systému daně z přidané hodnoty : Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28 listopadu 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32006L0112>.
5. Předmět a plátce daně [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/dph-a-spotrebni-dane/dph/predmet-a-platce>.
6. Daň z přidané hodnoty [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cs.wikipedia.org/wiki/Daň_z_přidané_hodnoty.
7. Základ a sazba daně [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/dph-a-spotrebni-dane/dph/zaklad-a-sazba-dane>.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229.

